

Leon Inghelbrecht: schipper en schepper

Deze maand verschijnt 'Het Zout van de Zee'. Veertien verhalen, novellen, verhandelingen, buitelingen en peilingen rondom zeevisserij, zeemansleven en loodsmanschap. De mens en de zee. Cursief, zeg maar.

Auteur Leon Inghelbrecht is al van de late jaren veertig hardnekkig medewerker van Het Visserijblad. In zijn rubriek 'Van schepen, mensen en de zee' loodst hij filosofisch en met een boeiende pen zelfs de meest fanatieke landrot door het maritiem gebeuren.

Over *schepen* schrijft hij met gedegen kennis, over *mensen* met psychologisch scherpe observatie en over de *zee* met respectvol ontzag. Leon Inghelbrecht: visser én vorser, loods én leraar, schipper én schepper.

"Ik ben met de rug naar de wal geboren", zo determineert Leon Inghelbrecht zijn leven *met, op en voor de zee*. De zilte lucht erft hij van moeders zijde. Zijn grootvader bleef als kapitein ter zeevisserij nabij de Akkaertbank en ook een oom was visser. *"Ik ben dus in het zeewater gekweekt. Langs moeders kant werd omzeggens altijd over de zee en het maritieme gebeuren gepraat. Het is dus niet meer dan logisch dat ook ik aangetrokken werd door het water."*

Maar tussen droom en daad stonden... z'n ouders met hun praktische bezwaren. *"In 1939, ik was toen vijftien, monsterde ik tijdens de grote vakantie aan op de O. 262 'Eduard van Vlaanderen', met Fré Vandewal als schipper en maakte ik m'n eerste reis naar IJsland."* Thuis hopen ze in stilte dat de drang naar zee intussen fors bekoeld zal zijn, maar de smaak van 't zout heeft Leon nu pas goed te pakken en hij trekt — niet zonder frisse tegenzin en oppositie van het ouderlijk gezag — naar de stedelijke visserijschool, waar hij twee jaar later buiten stapt als leerling-schipper ter visserij.

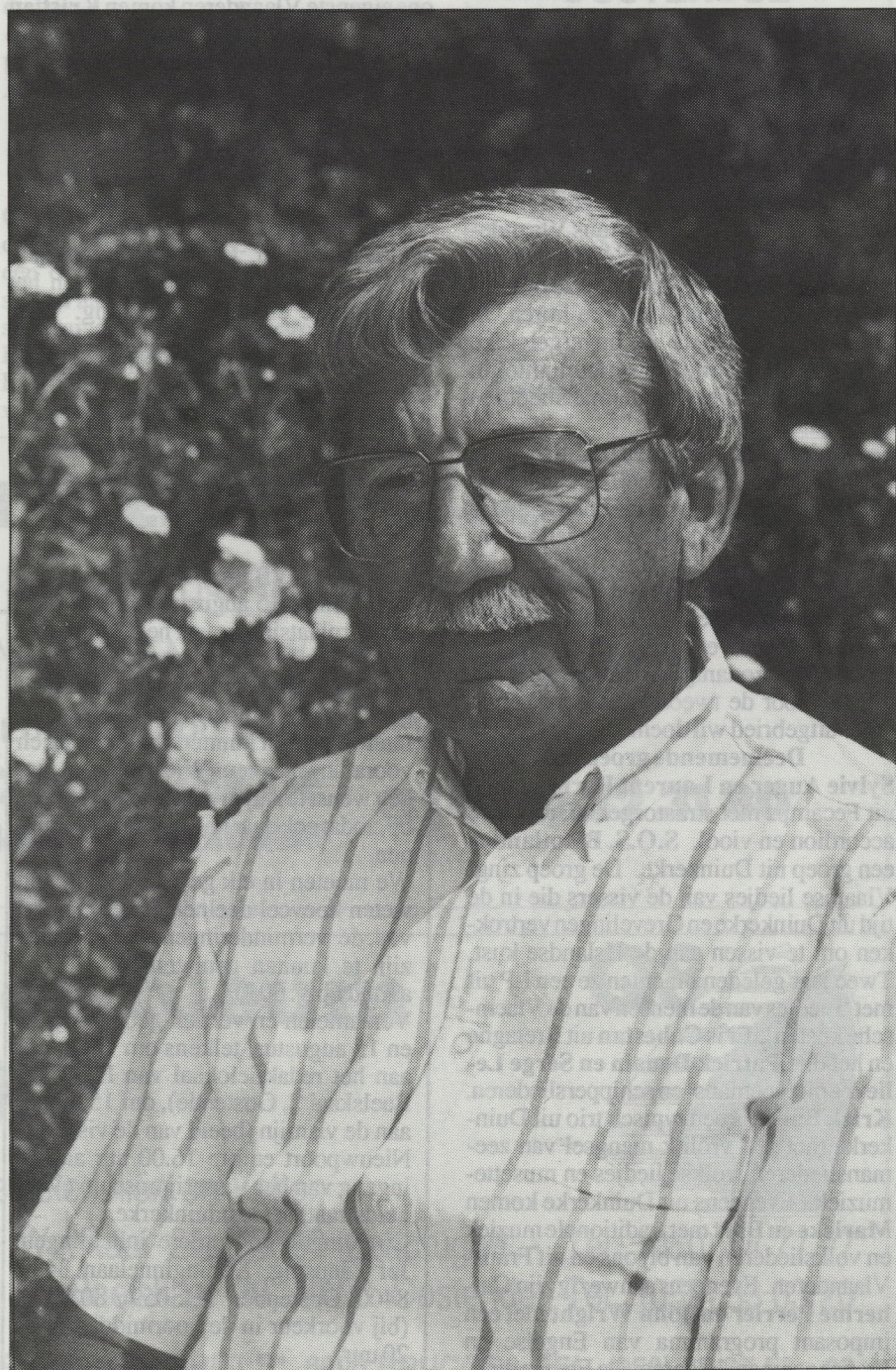
Tijd om een vaarbrevet te halen krijgt hij niet, want directeur Callant rangeert hem — vòòr zijn reglementaire vaartijd erop zit — naar de Rijksmarineschool (een nu verdwenen vorm van zeevaartonderwijs, die toekomstige zeelui op het niveau van het middelbaar onderwijs, voorbereidde op een loopbaan bij het zeewezen). *"Het is tevens dankzij directeur Callant — een vriend aan huis — dat ik (ondanks de oorlog) ruim de kans kreeg een maritieme carrière uit te bouwen en zo belandde ik nadien in de zeevaartschool."*

In 1945 vaart hij, als aspirant-stuurman bij rederij Geurts, bij C.M.B. en Deweert. Maar als hij in de Finse Golf met de 'Henri Deweert' van het gelijknamige houttransportbedrijf schipbreuk lijdt, haakt hij af. *"Het was een slecht vaartuig dat België als oorlogsvergoeding van Duitsland had gekregen. Kort na mijn afmontering is het met man en muis vergaan."*

Tweëntwintig Oostendenaars zijn in die ramp gebleven."

Visserijschool

Een sollicitatiebericht in Het Visserijblad brengt hem dan als kapitein aan boord van het onderzoeksvaartuig voor zeevisserij O.310 'Mpale'. Als visserij-

(Foto gw)

deskundige werkt hij mee aan diverse wetenschappelijke missies in het toenmalige Belgisch Kongo.

Drie jaar later krijgt hij de kans in deze kolonie het visserij-onderwijs te helpen opstarten in Kilwa.

Leon Inghelbrecht denkt met weemoed én trots aan die periode. En terecht. Met de royale steun van het ministerie van koloniën (*"Ik kreeg alles wat ik vroeg."*) ontwikkelde hij daar, te midden het verlaten niets van de broesse, een prima geoutilleerde visserijschool, waar zo'n honderd zwarte studenten uit heel Kongo een driejarige opleiding kregen.

Eerst nog als leraar, later als bezielend directeur, weet hij zijn school tot een echte 'selfsupporting' entiteit uit te bouwen. Men zet zelfs een eigen schoolschip op stapel, er komt een museum, met vismeel kweekt men varkens, er worden netten gebreid en als de school ook nog zelf instaat voor de verwerking en de verkoop van de vangsten is de coöperatieve aanpak rond. Voor de studenten is het een leerrijke en praktijkgerichte ervaring.

Kort daarvoor nog hadden de naburige koloniale Griekse reders, dank zij hun geavanceerde visserijtechnieken en bewaarmethodes, het monopolie op de vangst en verkoop in de streek. De technisch niet onderlegde inlanders waren hun al te goedkope handlangers. Dank zij het visserij-onderwijs ontpopten de zwarten zich nu als geduchte concurrenten en de school werd met haar uitdagende activiteiten het epicentrum van een zeer florissante visserij- en handelsactiviteit.

En hoewel het motto om ontwikkelingshulp te duiden: 'Geef ze geen vis, maar leer ze vissen' vijfenveertig jaar geleden nog niet eens verwoord is en de brave Belg naarstig zilverpapier recycleert en knikkende negerofferblokjes voedt, brengt Leon Inghelbrecht bovenvermelde slogan daadwerkelijk in de tropische praktijk. *"Het kwam er niet op aan revolutionaire technieken in te voeren, maar wel de bestaande inlandse methodes uit te breiden en te verbeteren."* Naast de

algemene vakken werden de aspirant-visserers ook vertrouwd gemaakt met de visserijtechniek, de scheepsbouw, motorenleer, het vervaardigen van vistuig, de vangst, het bewerken en bewaren van de vis, zeemanschap en navigatie.

"Uiteindelijk moest de student de schoolbanken kunnen verlaten met een eigen gebouwde boot, eigen netten en moest hij ermee kunnen varen..." aldus Inghelbrecht.

In de school kregen ook blanke ontwikkelingshulpers twee maanden spoedkursus in visserijkunde om die kennis dan in de verschillende regio's door te geven en een coöperatieve op te starten.

De visserijschool van Kilwa werd een pilootschool kwa specifiek technische vorming en het school- en vorsingsvaartuig kreeg geregeld wetenschappers en professoren aan boord. In die periode publiceerde directeur Inghelbrecht vijf weten-

schappelijke werken over de visserij en haar onderwijs in Belgisch Kongo. In 1958 ontving hij de 'Commandant Hydrograaf Claessens-Barbaix-prijs' voor zijn bijzondere verdiensten in Afrika. In 1959 verlaat Inghelbrecht — onder de onafhankelijkheidsperikelen — noodgedwongen onze ex-kolonie.

Loods

Een tijd lang werkt hij dan samen met zijn oud-schooldirecteur en vriend Callant om het visserijonderwijs in Tunesië uit te bouwen en stapt dan over naar het loodswezen als leerling-loods. Het is de start van een vijfentwintigjarige carrière als kustloods in de havens van Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge. *"Loodsen zijn zeer bekwame mensen met een lange en zeer polyvalente opleiding en een eigen specifieke denkwijze."* En, zo schrijft hij in zijn boek: *"Zolang mensen de zee, het*

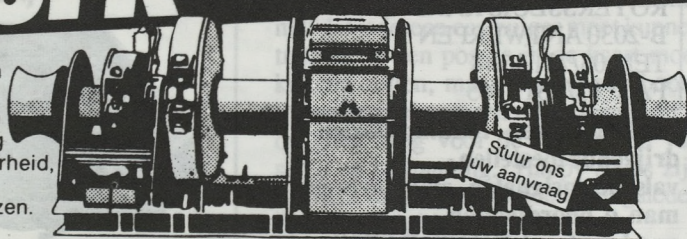

In de visserijschool te Kilwa, tijdens een les over scheepsbouw aan boord van het schoolschip. (Foto C. Lamote)

Taai en Sterk

Multiwinch vislieren

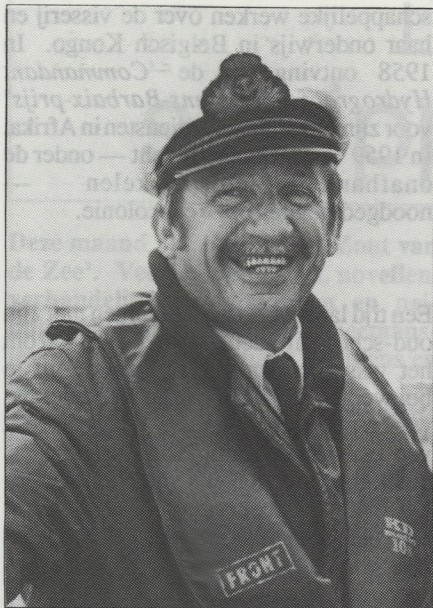
- In diverse uitvoeringen en capaciteiten op maat of standaard
- Electrisch of hydraulisch aangedreven
- Gescheiden componenten
- Eigen chassis
- Veilig en betrouwbaar
- Hoge bedrijfszekerheid, lange levensduur
- Optimaal toegankelijk
- Concurrerende prijzen.

MULTI WINCH

Ridderinkhof b.v.

Industrieweg 7, 8061 RB Hasselt (Nederland), telefoon (05209) 2021, telefax (05209) 3392, telex 42341 rhnl.

Leon Inghelbrecht als loods.

Koninkrijk van het Geweld, bevaren zullen er loodsen nodig zijn, een beroep dat niet in het bereik ligt van iedereen, waar het recht op vergissing niet bestaat, en waarvoor mannen nodig zijn die de grote plas als verblijf gekozen hebben." En ook: "De loods aan boord van een schip assimileert wetenschap en manhaftigheid."

Leon is niet de man van sensationele verhalen rond het beroep: "Ik ben eigenlijk niet zo erg communicatief", zegt hij. Gelukkig grijpt hij, eind jaren veertig, al naar de pen en brengt hij de literaire discipline op om wekelijks een stuk maritiem proza te plegen voor Het Visserijblad. Tot vandaag de dag boort hij bij elke nieuwe editie één of ander facet aan van het boeiend maritiem gebeuren in zijn druk gelezen 'Van Schepen, Mensen en de Zee'. Zijn literaire pen schraapt de ziel van de zeeman, delft naar het eeuwige — en toch altijd nieuwe, altijd andere — verhaal van de mens en de zee.

Weemoed is een sleutelwoord in z'n verhalen schrijft Flor Vandekerckhove op de

flaptekst van 'Het Zout van de Zee'. Weemoed, maar ook het ontzaglijk respect voor de zee en voor de mensen die er blijvend ziek van zijn. Leons autotherapie is alvast schrijven: "Ook al zou geen mens m'nteksten lezen, dan nog zou ik schrijven. Ik doe het uit literair genoegen."

Als auteur beschikt hij over het zeldzame vermogen ook voor de bodemvaste landrot de smaak van het zilte bestaan literair te vangen. Visserij en koopvaardij laveren verrassend complementair door Leons maritieme carrière en in zijn teksten. De verhandeling 'Van Visser tot loods' besluit hij met "Zij delen met de loodsen dezelfde ziel... Het loodsmanschap heeft haar wortels diep in het zeevisserijberoep". In "Het Zout van de Zee" verwoordt hij dan weer in essentie de andere nautische lotsbestemming van visser en koopvaarder: "Handel en visserij maken niet hetzelfde gebruik van de oceaan. Het koopvaardijship kent haar bestemming, de zee is de ruimte die twee kusten scheidt. C'est passage avant de meure! De visser blijft op zee en zal enkel de thuishaven vervoegen nadat hij zijn vaartuig zal hebben geladen met de buit, ontruikt aan de duistere ingewanden van de zee."

De auteur tempert noch idealiseert het vissers- en zeemansbestaan. Hoogstens verpakt hij het maritieme gebeuren in belletrise en romantiek: de zalf voor het soms wondenslaande mensenwerk tussen water en wind. "Zeelui van deze generatie hebben wat menselijkheid van de ouden meegekregen, zij dragen een boeiend avontuur in hun hart, ontastbaar en onzichtbaar, zij varen met iets meer dan hun jongere scheepsmaats, een stukje leven uit de geurende rozentuin van de romantiek."

Deskundige

Sinds 1975 geeft Inghelbrecht in opdracht van het 'Nationaal Centrum voor Maritieme Informatie' (Bestuur van het Verkeerswezen) voordrachten over het maritieme België. "Het was de bedoeling

van het bestuur propaganda te maken voor een maritieme carrière en dus zoveel mogelijk jongens warm te maken voor het zeemansleven. Maar dat heb ik nooit willen doen. Integendeel, ik ben als advocaat van de duivel opgetreden. Ik praat wel over de zee, maar wijs de jongeren er ook op dat het feitelijk niet zo eenvoudig is om zeeman te worden. Ik belicht ook de minder fraaie kanten van die beroepskeuze. Namijn voordrachten, zo'n veertig per jaar in oost- en West-Vlaanderen krijg ik tot hier bij mij thuis jongeren en ouders over de vloer die 'er eens onder vier ogen' willen over spreken."

De laatste twee jaar van zijn beroepsleven wordt hij als Belgisch deskundige en loods geëngageerd door het Nederlandse projectbureau voor de ontwikkeling van de walradarken Westerschelde of V.T.S. (Vessel Traffic System). Inghelbrecht: Het komt hier op neer dat ieder schip dat zich aanbiedt vanaf het Engels kanaal tot Nieuwpoort automatisch op radar opgepikt wordt en gecomputeriseerd, zodat het permanent gevolgd kan worden op haar aanlooproute naar bv de havens van Zeebrugge, Vlissingen, Gent, Antwerpen... Bedoeling is een doelmatiger en veiliger vaart te verzekeren op één van de drukst bevaren scheepsroutes ter wereld."

Wordt de rol van loods dan niet overbodig? "Nooit zal de loods door zo'n systemen kunnen vervangen worden, want van op de wal kan men nooit weten wat er precies gebeurt op de brug van een schip. Alleen de loods aan boord van het schip beleeft en doorvoelt het gebeuren op zee."

Toch is hij verre van gelukkig met de 'high tech'-evolutie in de scheepvaart, waardoor de vrijheid van handelen van de zeeman weer eens wordt beknot en de door lange ervaring gewonnen zeemanschap teloor gaat. Vandaar zijn onderhuidse nostalgie.

"Ik kijk vol verwachting uit naar de auteur die de moderne ontwikkeling in de zeevaart ook literair zal kunnen verwoorden," mijmert Leon.

Marc Loy

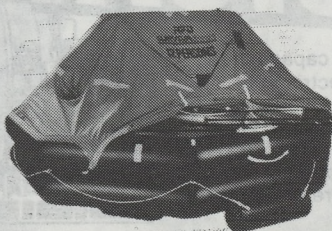
LIFERAFT SERVICE CENTER

MAATSCHAPPELIJKE ZETEL

ROYERSSLUIS KAAI 48
B-2030 ANTWERPEN
TEL: 03/231 3648
FAX: 03/231 5765

reddingsvasten - reddingsboeien -
drijvende toestellen -
valschermsignalen - stakellichten -
man. o. boordlichten
noodzenders LOCAT - RADIO
BEACON

S.K.B.

ERKEND SERVICE STATION

VOOR VEILIGHEID OP ZEE: DE SERVICE S.K.B.

Verantwoordelijke voor de firma S.K.B. Oostende: A. Van Durme (059/70 58 79) & J.P. Van Waelegem (058/23 69 70)

AFDELING KUST

HENDRIK BAELSKAAI 6
8400 OOSTENDE
TEL: 059/32 28 25
FAX: 059/33 01 48

reddingsvloten: R.F.D. - ELLIOT -
VIKING - ZODIAC - AUTOFLUG -
BOMBARD - AVON -
CALLEGARI - SERVAUX -
MITSUBISHI - SONIFORM
nazicht brandblusapparaten